

A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA TERÜLETI TÁMOGATÁSOKAT ÉRINTŐ SZABÁLYOZÁSÁNAK ÚJ RENDSZERE (2023) *

NEW RULES FOR THE REGULATION OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY AFFECTING TERRITORIAL SUBSIDIES (2023)

Olajos István** – Rembeczki Bence***

Absztrakt

A cikkben a meghallgatott előadás alapján elemezzük a földalapú támogatások zöld felépítményének 5 szintjét. Kiszámoljuk mennyivel nő egy átlagos támogatás. Megnézzük az új Agro-ökológiai Program, hogy néz ki 3 különböző művelési alatt álló területen, végül megnézzük, hogy változnak a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot egyéb normái.

Kulcsszavak: zöld felépítmény, támogatás növekedés, Agro-Ökológiai Program és pontozási rendszere, Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot

Abstract

In the article, we analyze the 5 levels of the green superstructure of land-based subsidies based on the lecture we listened to. We calculate how much an average subsidy increases. We will look at how the new Agro-ecological Program looks like in 3 different areas under cultivation, and finally we will see how the other norms of the Good Agricultural and Environmental Status are changing.

Keywords: green superstructure, subsidy growth, Agro-Ecology Program and its scoring system, Correct Agricultural and Environmental Status

1. Bevezető

A II. Agrárjogi fórumon lehetőségem nyílt meghallatni többek között Papp Gergely a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (későbbiekben NAK) Szakmai főigazgató-helyettesének előadását is, Aki a Közös Agrárpolitikában beálló változásokat, illetve a támogatások terén a földművesekkel szemben állított szigorú követelményrendszert ismertette a hallgatósággal.

* Az előadás PAPP Gergely: A közös agrárpolitika 2023-2027 című előadása alapján készült. Az előadás a II. Miskolci Agrárjogi Fórumon hangzott el 2023.március 22-én.

** Dr. Olajos István egyetemi docens Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete Agrárjogi és Munkajogi Tanszék
e-mail: istvan.olajos@uni-miskolc.hu

*** Rembeczki Bence IV. éves joghallgató Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
e-mail: rembeczki17@gmail.com

2. KAP zöld felépítmény

Papp Gergely előadásának első felvonása az úgy nevezett „zöld felépítményről” szólt, ami nem más, mint a NAK által elvégzett szükségletelemzésekből és helyzetfeltárásokból megállapított, a támogatási rendszerre épülő ábra, amely jól mutatja milyen elvárásokat támaszt a NAK illetve ebből kifolyólag az Európai Unió is egy a mezőgazdasági támogatásra vágyó gazda elé.

1. ábra Papp Gergely Közös Agrárpolitika 2023-2027 című eladása, diasor 2. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23. Zöld felépítmény logikai szintjei

Fontos kiemelni, hogy a zöld felépítmény szintjei mind azt a célt szolgálják, hogy a lehetséges legnagyobb termelési fok mellett, a lehető legkisebb ökológiai pusztítással végezzék munkájukat a földművesek. Ennek a célnak az elérését segíteni szolgál az 5 szint melyek nem mások mint:

1. szint -Támogatható terület fogalmának bővítése, itt törekedtek arra, hogy a gazda tulajdonában lévő nem kifejezetten mezőgazdasági megmunkálásra szánt területeket is bevonja a gazda az ökológiai átállás folyamatába, ezek a területek is bekerüljenek a támogatások elnyerésére alkalmas földterületek közé.
2. szint: Megerősített feltételrendszer - a szigorú elbírálási eljárás és a folyamatos ellenőrzések mellett sokkal több kritériumnak kell megfelelni a földnek és a termelőnek egyaránt, gondolva itt az éghajlati és ökológiai változásokkal való lépéstartásra vagy a modernizációra, ezeket szemelőt tartva kell felkészíteni a gazdákat a következő támogatási időszakra.
3. szint: Agrár-ökológiai program (AÖP): A program célja nem más, mint a megváltozott környezeti feltételekhez való igazodásra ösztönözze a gazdákat, fejlesztésekre kezdjen és ezáltal optimalizálja a termelést. Fix összegek és önkéntesség jellemzi.
4. szint: Emeltszintű agro- ökológiai átállást segítő beavatkozások – Számos előírás melyeket teljesíteni kell a gazdáknak annak érdekében, hogy indulhassanak a támogatásokért meghirdetett rövid lefolyású pályázatokon.
5. szint: Egyéb környezet- klímavédelmi beavatkozások: Nem kötelező erejű de a gazdákat előnyös helyzetbe hozó intézkedések.¹

¹ PAPP Gergely: Közös Agrárpolitika 2023-2027 című eladása, diasor 2. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23 a továbbiakban PAPP (2023)

A szintek feloszthatóak a támogatási rendszer 2 pillérének való megfeleltetés alapján. Az első 3 szint a közvetlen támogatások, vagyis az első pillér által megvalósítandókra vonatkozik, viszont ki kell emelni ó, hogy a második szint már a feltételesség megjelenésével a II. pillérben foglaltakra is vonatkozik. Az I. pillér alatt értendő közvetlen támogatásokat továbbra is 100%-ban támogatják az Európai uniós források, viszont a KAP Zöld felépítményének a negyedik és ötödik szintjét felölelő II: pillérben foglaltakat, amelyek a vidékfejlesztésre vonatkoznak már csak maximum 70%-ban támogatják az Uniós források², a fennmaradó részt tagállami hozzájárulásként kell szolgáltatni.

3. A támogatási összegek alakulása

Az előadás következő nagy szerkezeti egysége nem más volt, mint a területalapú támogatások alakulása a 2023-as évre nézve, az előző évben becsült értékkel vetette össze az előadó az idej becslések által adott mennyiségeket, vagyis, hogy körülbelül hány euró lesz a várható összeg a területek után.

Fontos megjegyezni, hogy az új támogatási időszak megkezdődésével átalakulás ment végbe a támogatási rendszerben, hiszen a tagállamok megnövekedett befolyása a támogatások elosztásában, azt eredményezte, hogy újra kellett definiálni olyan alapfogalmakat, mint a termelő, a mezőgazdasági tevékenység vagy a támogatható³ terület.⁴

Felmerülhet a kérdés, ha ilyen nagy változtatásokat és a támogatások tekintetében alapfogalmaknak tekinthető tényezőket kell újra definiálni ezáltal új rendszert kell kiépíteni, milyen indíttatás vezetett ahhoz, hogy a tagállamok ekkora mértékű bevonására kerüljön sor.

A válasz a II: pillérben megfogalmazottakkal és a támogatási rendszer kialakításának zöldebbé tételében kereshető. A döntéshozó által az agro-ökológia optimalizálásához, az éghajlati változások és folyamatos kihívások legyűréséhez szükséges az, hogy egy sokkal diverzifikáltabb rendszer jöjjön létre, ehhez pedig szükséges az, hogy a tagállamok a saját környezeti adottságaihoz mérten tudják elosztani a támogatásra szánt összegeket.⁵

² OLAJOS, István (2023) : A gazdasági fenntarthatósági szempontok a magyar agrárgazdasági fejlesztésre irányuló KAP Stratégiai Terv közvetlen támogatásaiban In: Veresné Somosi Mariann. Sikos T. Tamás (szerk.) *A fenntarthatóság holisztikus megközelítésében* Budapest. Akadémia Kiadó 2023. 14.p a továbbiakban OLAJOS (2023) 2. p.

³ mezővédő erdősávok, • fás-cserjés sávok, • vízfolyások nem művelt partmenti sávjai, • mocsaras-lapos, vizenyős, zsombékos, időszakosan belvízzel borított területek. Ezzel együtt azok a mezőgazdasági területek is jogosulttá válnak a támogatásra, ahol újonnan hoznak létre ilyen típusú élőhelyeket, ún. agro-ökológiai területeket (további - akban: AÖT), mivel ezek az élőhelyek nem tartoznak a mezőgazdasági területek körébe, ugyanakkor fenntartási kötelezettség ezekre a területekre is vonatkozik.

⁴ OLAJOS (2023) 4. oldal

⁵ OLAJOS (2023) u.ott.

Jogcím megnevezése	2022-es fajlagos becsült támogatás/€	Jogcím megnevezése	2023-as fajlagos, becsült támogatás/€
Alaptámogatás (SAPS)	142	Fenntarthatóságot elősegítő alapszintű jövedelemtámogatás	147
Zöldítés	79	Agro-ökológiai Program	80
Fentiek együtt	221	Fentiek együtt	228
Fiatal gazdák	68	Fiatal gazdák	157
		1200 Ha alatt újraosztott támogatás 10Ha-ig	80
		1200 Ha alatt újraosztott támogatás 10-150 Ha-ig	40

2. ábra Papp Gergely Közös Agrárpolitika 2023-2027 című eladása, diasor 3. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23. A 2022 és 2023-as jövedelem támogatások

A 2022-ben kezdődő támogatási időszak egy kisebb visszalépést mutatott a támogatási összegek terén, megfigyelhető az, hogy a közvetlen támogatások keretösszegéből a vidékfejlesztési pillérbe lettek átcsoportosítva összegek, ezen felül lehetőség adódik tagállami szinten is arra, hogy ha szükséges további 15%-ot csoportosítsanak át, ha szükségesnek tartják.⁶

A támogatási összegek stagnálásához hozzájárul az is, hogy folyamatosan csoportosítanak át összegeket Uniós szinten is más ágazatokba, gondolva itt például a külpolitikai célok megvalósítására vagy a migrációs válság kezelésére.⁷

A Főigazgató helyettes Úr által bemutatott ábrán amely a 2022-ről 2023-ra történő változásokat szemléltette megfigyelhető, hogy a legtöbb jogcímen, mint például az alaptámogatás vagy a zöldítés, nem várható jelentősebb növekedés, viszont megfigyelhető az is hogy a célkitűzések között előkelő helyen szereplő generációváltást elősegítő fiatalgazda támogatások több mint duplájára növekedtek.⁸

A folyamatosan bővülő támogatási formák és az egyre nagyobb pályázatokba investált tőkék megszámlálhatatlan pozitívuma mellett Főigazgató helyettes úr rámutatott a legnagyobb veszélyre is, ami a támogatásokból ered, ez pedig nem más, mint a folyamatos leépülése a termelésnek, hiszen a gazdáknak ezentúl nagyobb bevételt hoznak a támogatások, mint maga a materiális termelés.

Félő, hogy a legtöbb gazda, főleg a mezőgazdasági termelésbe újonnan beálló szereplők, a pályázatok elnyeréséhez szükséges minimális termelői magatartást fogják választani ahelyett, hogy az előírásokat megtartva maximalizálják a termelésük. Ez a probléma egy az élelmiszerpiacon beálló hiányhoz vezethet.

Ebből kifolyólag a termelésre való aktív ösztönzés is szerepel a NAK tervei között, viszont még nem tettek komolyabb lépéseket hiszen a probléma még csak elméleti síkon került

⁶ OLAJOS (2023)4-5

⁷ OLAJOS (2023) 3.p

⁸ PAPP (2023)3. dia

megfogalmazásra, a gyakorlatban kevés gazda mutat tendenciát arra, hogy huzamosabb időre leálljon a magasfokú termeléssel, de a jelenség már felütötte a fejét.

4. Agro-Ökológiai Program

Az előadás egyik lényeges eleme nem más volt, mint a vidékfejlesztés és a mezőgazdaság zöldebbé tételét szolgáló kívánó Agro-Ökológia Program (továbbiakban AÖP) bemutatása illetve annak előnyei ismertetése.⁹

A gyorsuló ütemben változó klíma, az évről évre szélsőségesebbé váló időjárás világszerte jelentős kihívás elé állítja a gazdálkodókat, egyre inkább sürgetve az átállást egy fenntartható gazdálkodási modellre. Mindezekre reagálva az Európai Unió egy átfogó és minden szektort érintő zöld politikát hirdetett, melyben az agráriumot érintő konkrét stratégiák (Termőföldtől az asztalig¹⁰ és a Biodiverzitás¹¹) határozzák meg, hogy a 2023-2027-es időszakra vonatkozó agrártámogatásoknak milyen mértékben és módon szükséges elősegíteniük a fenntarthatóságot.

a 2023-tól bevezetésre kerülő Feltételeességet - egyes tájékoztatókban kondicionalitásként említve -, amely a korábbi kölcsönös megfeleltetéshez hasonlóan minden közvetlen kifizetésben és egyéb érintett támogatásban részesülő számára kötelező.

Új elemként jelenik meg az önkéntes alapon, évente választható Agroökológiai Program (továbbiakban: AÖP), amelynek fő célja az agrárterületek ökológiai értékeinek megőrzése és növelése, ennek érdekében az AÖP területi alapon a teljes üzemterületre igényelhető támogatás.¹²

Az AÖP lényege nem más, mint hogy rövid időre vonatkozó, mindössze egy éves vállalkások révén ösztönözzék a gazdákat arra, hogy gazdaságaikat egy zöldebb irányba tereljék, illetve a mezőgazdasági tevékenységeik folytatása során a föld állagának megtartására törekedjenek vagy éppen népegészségügyi szempontok szerint pozitív irányba eltolódó termelést végezzenek.¹³

⁹ Lásd: NAK: Agro-ökológiai Program a 2023-2027-es támogatási időszakban In: <https://www.nak.hu/kap-2023-2027/kap-kiadvanyok/7038-agro-okologiai-program-2023/file> ISBN: 978-615-6564-08-5 56.p.a továbbiakban AÖP (2023-2027) 2-3.p

¹⁰ COM(2020)381 final = AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK KÖZLEMÉNYE A „termelőtől a fogyasztóig” stratégiaa méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381&from=EN> a továbbiakban COM(2020) 381 final letöltés ideje: (2023.04.30)

¹¹ COM(2020) 380 final: AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK KÖZLEMÉNYE A 2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0380&from=EN> letöltés ideje (2023.04.29.)

¹² NAK (2023/a): A feltételeesség szabályrendszere a 2023-2027-es támogatási időszakban In: <https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok/7032-a-feltetelesseg-szabalyrendszere-a-2023-2027-es-tamogatasi-idoszakban/file> (letöltés ideje: 2023.05.03) a továbbiakban NAK (2023/a) 5-6.

¹³ AÖP (2023-2027) 8-9.p.

A program egyik lényeges ismertetőjegye nem más, mint hogy önkéntes vállaláson alapul, egyaránt lehet vállalni szántóra, gyepre és ültetvényre előírást, ezáltal minden tényleges hasznosítási módra lehet alkalmazni.

Mondhatni egy megbízható és kiszámítható bevételi forrásként jelenhet meg a gazdák számára az AÖP-ben foglaltak hiszen fix összegű támogatásról beszélünk, amit hektáronként utalnak oda a gazdáknak.¹⁴

Az AÖP bevezetésével a fentebb említett a jövőre nézve kockázatokkal járó probléma, miszerint a gazdák a támogatásokat előrébb való bevételi forrásnak fogják tekinteni mint a termelésből adódó bevételeket, megerősítésre kerül, mivel nem szerepel előírásként az, hogy a olyan területekre vállaljanak előírást a gazdák amelyre még nem vállaltak kötelezettséget más támogatási forma égisze alatt, lehetőség nyitódott arra, hogy AKG vállalat, VP ÖKO pályázattal érintett terület vagy Natura 2000-es gyep-ben vállaltakkal párhuzamosan menjen az AÖP, habár ilyen szempontból ez a más vállalatokkal való kompatibilitása az programnak a kisebb megmunkálható területekkel rendelkező földműveseket pozitívan érinti, hiszen számukra nem áll fenn a lehetőség, hogy újabb még független területeket nyissanak meg a program számára.¹⁵

A programban való részvételhez szükséges az, hogy egy kialakított pontokon alapuló vállalási rendszerben foglaltak közül a gazda 2 pontnak megfelelő előírás teljesítést vállaljon fel arra az 1 évre amíg a pályázat tart.¹⁶

A különböző művelési ágú területekre vonatkozó szabályozást kommentár nélkül a következő három táblázatban foglaljuk össze:

A pontrendszer a következő:

AÖP – Gyephez választható gyakorlatok

Gyakorlat	Pontérték	Környezeti előny
Az üzem gyepterületeinek megőrzése tábla szinten az előző évi állandó gyepterületekhez viszonyítva. (nem Natura 2000 gyepeken)	1	fokozott szénmegkötés a mezőgazdasági területeken, biodiverzitás megőrzése
Pásztoroló vagy szakaszos legeltetés a gyepterület legalább 50 %-án legeltetési terv készítése mellett (minden gyepen)	2	túllegeltetés elkerülése
Extenzív gyep legalább évi egyszeri kaszálása (nem Natura 2000 gyepeken)	1	becserjesedés elkerülése, megfelelő fajösszetétel
Kizárólag alternáló kasza használata (minden gyepen)	2	ízeltlábúak, kisebb fajok védelme

3.. ábra Papp Gergely Közös Agrárpolitika 2023-2027 című eladása, diasor 14. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23 AÖP-Gyephez választható gyakorlatok

¹⁴ PAPP (2023)10. dia

¹⁵ PAPP (2023) diasor 13. dia

¹⁶ PAPP (2023) diasor 10.

AÖP – Szántóhoz választható gyakorlatok

Gyakorlat	Pont	Gyakorlat	Pont
Nyári, őszi betakarítású kultúrák után talajtakarás legalább feb. 28-ig.	1	Karbamid műtrágya azonnali bedolgozása, illetve folyékony karbamid esetén inhibitor alkalmazása a kijuttatás során	1
Emelt szintű „EFA”, szántóterület 10%-ának megfelelő (nem termelő elemek, ökológiai jelentőségű másodvetések, N-megkötők).	2	Talajkondicionáló , növénykondicionáló vagy N-megkötő készítmények alkalmazása (szántóterület legalább 50%-án)	1
Emelt szintű terménydiverzifikáció.	1	Mikrobiológiai készítmények alkalmazása (szántóterület legalább 50%-án)	2
Önkéntes táblaméret-korlátozás: 30 ha.	1	Forgatás nélküli művelésmód szűkített növényvédőszer használattal	2
Méhbarát növényvédelem (szerválasztás).	1		

4. ábra Papp Gergely *Közös Agrárpolitika 2023-2027* című eladása, diasor 13. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23 AÖP-Szántóhoz választható gyakorlatok

AÖP – Ültetvényen választható gyakorlatok

Gyakorlat	Pont	Környezeti előny	
Mikroöntözési technológiák alkalmazása (ültetvényterület legalább 50%-án).	2	Mikrobiológiai készítmények alkalmazása (ültetvényterület legalább 50%-án).	2
Méhbarát növényvédelem (szerválasztás).	1	Ültetvények talajtakarása mulcsozással, egyéves sorköztakaró növények termesztésével (12% alatti lejtésű területeken).	1
Engedélyezett biológiai ágensek alkalmazása. (ültetvényterület legalább 50%-án).	2	Ültetvények talajtakarása évelő kultúrák fenntartásával, gyepesítéssel.	2
Talajkondicionáló , növénykondicionáló vagy N-megkötő készítmények alkalmazása (ültetvényterület legalább 50%-án).	1	Karbamid műtrágya azonnali bedolgozása vagy inhibitor alkalmazása.	1

5. ábra Papp Gergely: *Közös Agrárpolitika 2023-2027* című eladása, diasor 15. dia Miskolci Egyetem II. Miskolci Agrárjogi Fórum 2023.03.23 AÖP-Ültetvényen választható gyakorlatok

5. Kötelező vállalásokat érintő változások

A 2023-as év, egy másik a szigorításokat tekintve jelentős intézmény átalakulása miatt, hiszen életbe lépett a feltételelesség intézménye, amely nem más, mint a kötelező környezeti és klímavédelmi alapfeltételekkel megerősített Kölcsönös Megfeleltetés rendszere. Az átalakulás nem más jelent minthogy a zöldítés és a klímavédelem egyes elemeit kötelező teszik és beépítik a már ismert rendszerbe.¹⁷

A Feltételelesség létrejöttével most már egy kettős feltételrendszernek kell megfelelni a támogatások elnyerése érdekében minden támogatásban résztvevő gazdálkodónak:

¹⁷ OLAIOS (2023) 9.p.

- egyrészt meg kell felelni a Jogszabályokban Foglalt Gazdálkodási feltételeknek (JFGK-11db)¹⁸
- másrészt a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra vonatkozó elvárásoknak is (HMKA-9db)¹⁹

A legfontosabb változások a HMKÁ-k területén történtek hiszen itt lettek érvényre juttatva az új elvárások, amelyek a zöldítést és a klímaváltozással való harcot érintő legfontosabb elvárások és előírások, amelyek minden földalapú támogatásra igényt tartó gazdát egyaránt kötelez. Szám szerint 3 olyan elvárást építettek be, amely elmozdítja a magyar gazdák szemléletét egy fentarthatóbb zöldebb irányba, ezek a következők:

HMKÁ 5: Az egyik olyan probléma, amely területén komoly elvárásokat támasztanak a gazdákkal szemben nem más, mint a talajművelésre azon belül is a talajerózióra és a talajromlásra vonatkozó feltételek. Nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy a földművesek amennyiben szeretnének szert tenni a támogatási összegekre, akkor mindent tegyenek meg, annak érdekében, hogy a talaj romlásának kockázatát csökkentsék, ezen túl szigorú előírások vonatkoznak a talajerózióval fokozottan veszélyeztetett földterületek is, hogy konkrét példával éljek a 12%-nál nagyobb lejtésű területeken megtiltják a kapás növények termesztését előírják,²⁰ hogy szőlőnél kötelező megőrizni az erózió elleni teraszokat, illetve kötelezik a földműveseket arra, hogy a veszélyeztetett területeken a tábla lejtővel párhuzamos oldalán erózió védelmi sávot kell kialakítani.

Első hallásra nem tűnik másnak ez a fajta szigorú szabályozás, mint csak egy újabb akadálynak arra nézve, hogy a gazdák hozzájussanak a támogatásokhoz, viszont ezekkel a megoldásokkal nem csak azt akadályozzák meg, hogy legrosszabb esetben a talajerózió hatására egész termőterületek menjenek tönkre visszafordíthatatlanul, de a lakosság védelmének érdekében is fontos az, hogy a gazdák a lehető legjobb minőségben őrizzék meg a talaj állapotát.²¹

HMKÁ 7: A következő kifejezetten nagy figyelmet kapó terület a szántóföldi vetésváltás. Főszabály szerint kötelező az éves vetésváltás alkalmazása, viszont a másodvetéssel ez feloldható. Ez egy a gazdák és a szántóföld minőségére nézve is előnyös megoldás, viszont megköthetként jelenik meg hogy a másodvetésnek az azt megelőző és követő növénycsaládtól is el kell térnie.²²

A szabályozásban található további kivételek is, ilyen a vetőmag céljából termesztett hibridkukorica, amelyet lehet egymás után 4 évig ugyanazon a területen termesztetni. További engedményként szerepel az is, hogy nem kell egy gazdaság egész termőterületen egy időben alkalmazni a vetésváltást, hanem legalább a területek 33,3%-án kell ezt a gyakorlatot alkalmazni, ebből kifolyólag az egész területen 3 év alatt megy végbe a teljes vetésváltás.²³

¹⁸ A jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények rendszeréről lásd: SZILÁGYI János Ede: A közvetlen támogatások In: Csák-Hornyák-Kocsis-Kókai Kunné- Olajos-Szilágyi: *Agrárjog- A magyar agrár-és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban* 250-251.p 304

¹⁹ PAPP (2023) diasor 6. dia

²⁰ NAK (2023/a) 18-20

²¹ PAPP (2023), diasor 7. dia

²² A HMKA 7.feltételrendszeréről lásd NAK (2023/A) 23-27.p. 56

²³ PAPP (2023) diasor 8. dia

HMKÁ 8: Az utolsó pont amelynek meg kell felelni kötelező jelleggel a gazdáknak nem másra vonatkoznak mint a nem termő területek fenntartására. Ez nem más takar mint, hogy a gazdaságok termőterületén kötelezően fent kell tartani legalább 4%-ot nem termelési célú területként vagy tájképi elemként²⁴ beleértve itt a parlagot is.²⁵ Ezáltal minden gazdaságban kötelezően kialakításra kerülnek majd olyan területek, amely ember által érintetlenek lesznek, ezzel is segítik a növény és állatvilág természet környezetben való fejlődését. Ennél a pontnál lehetőség nyílik arra, hogy egy másik kivitelezési formát válasszanak a gazdák, itt a szántóterületek 7%-a az amely ki van véve a termelés alól, ez lehet tájképi elem, parlag, növényvédő elem nélkül termesztett köztes növény kultúra vagy nitrogénmegkötő növények termesztésére használt terület viszont kötelező a terület 3%-át továbbra is nem termelési célú tájképi elemként vagy parlagként fenntartani.²⁶

6. Befejezés

Összességében egy igen érdekesítő előadást hallhattunk, ami betekintést engedett a Magyarországon működő támogatási rendszerbe, ami közel tökéletesen átemeli joggyakorlatában az Európai Unió által meghatározottakat.

²⁴ Tájképi elemnek tekintendők: kunhalom, gémeskút, táblaszegély, erózióvédelmi sáv, magányosan álló fa, bokorcsoport, fás cserjés sáv, parlagon hagyott földterület, vízvédelmi létesítmény, erózióvédelmi létesítmény, vízvédelmi sáv, ökológiai jelentőségű másodvetés, nitrogénvédelmi növényekkel beültetett terület, kis tavak, kis vizes élőhelyek, teraszok. Ezek leírását és fényképeit lásd: NAK (2023/a) 30-45p.

²⁵ NAK (2023/a)

²⁶ PAPP (2023) diasor 9. dia